

12.9.2024

Museonjohtaja

Helsingin kaupunginmuseon lausunto koskien Merisataman länsiosan puiston ja paviljongin asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa

HEL 2024-009026 T 10 03 03

Helsingin kaupunkiympäristön toimialan asemakaavoituspalvelu on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Asemakaavan muutos (kaavaratkaisu) koskee nurmi- ja pysäköintialuetta, joka sijaitsee Eiran (6.) kaupunginosassa osoitteessa Merisatamanranta 9, rajoittuen pohjoisessa Merikatuun. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta.

Asemakaavamuutoksen 12.8.2024 päivätyn osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan Eiran kaupunginosaan, Merisataman länsiosaan suunnitellaan puistoa ja rakennuspaikkaa paviljonkirakennukselle, jossa voisi toimia esimerkiksi kahvila. Suunnitelmien mukaan alueelta poistuu autojen pysäköintialue ja veneiden talvisäilytysmahdollisuus. Asemakaavan muutoksella mahdollistetaan alueen kehittäminen puistomaisena ranta-alueena tärkeät näkymät säilyttäen ja niitä mahdollisuuksien mukaan parantaen.

Voimassa olevassa asemakaavassa vuodelta 2004 alue on merkitty ”LP-1” Yleinen pysäköintialue, joka on varattava talvikaudella veneiden säilytykseen. Helsingin yleiskaavassa 2016 alue on osoitettu virkistys- ja viheralueeksi. Suunnittelualue sijoittuu valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön RKY Eiran kaupunginosa, Huvilakadun korttelit ja Mikael Agricolan kirkko viereen. Suunnittelualue sijaitsee lisäksi Suomenlinnan maailmanperintökohteen suojavyöhykkeellä. Helsingin kaupunki omistaa kohdealueen ja kaavoitus on tullut vireille kaupungin aloitteesta.

Puiston ja sinne sijoittuvan rakennuksen suunnittelun reunaehtojen selvittämistä varten on laadittu Merisatamanrannan ja Eiranrannan välisen liittymävyöhykkeen maisemallinen tarkastelu ja kehittämissuositukset. Kaavan mahdollistavan paviljonkirakennuksen arkkitehtuuria on tutkittu laatimalla kolme kevyttä viitesuunnitelmavaihtoehtoa. Suunnittelualueita käsittelevässä ympäristöhistoriaselvityksessä Merikatu ja Merisatama on lisäksi esitelty alueen historiaa ja kehittämistä.

Kaava-aineiston liitteenä olevassa viitesuunnitelmassa on esitelty kolme vaihtoehtoista ratkaisua kaavan mahdollistamalle paviljonkirakennukselle. Kaikki vaihtoehdot on sijoitettu Merisatamanrannassa sijait-

12.9.2024

Museonjohtaja

sevat Café Carusellin ja Ensipuistikon väliin niin, että paviljonkirakennus jäisi maisemallisesti pääosin Café Carusellin kahvilarakennuksen taakse. Viitesuunnitelman mukaan VE Aaloke nousee matalana massana meripuiston pinnasta muodostaen katolleen vehreän rannikkokasvillisuutta kasvavan kattoterassin. Suunnitelman kuvauksen mukaan linjakkaan yksinkertainen rakennus muodostuu kokonaisuudessaan nousevan Aalokkeen alle. Aaloke on vaihtoehdoista pohjapinta-alaltaan suurin, mutta maastoutuu osaksi Meripuiston nurmikenttää. VE Villa Toisio saa inspiraationsa Eiran jugendhuviloiden ilmeestä. Kaksikerroksisen kahvilarakennus Toision värimaailma ja yksityiskohdat toisintavat hillitysti huvilarakennusten teemoja. Toisio on vaihtoehdoista korkein, mutta se on pyritty sopeuttamaan tyyllillisesti ja harkitulla massoittelemalla arvokkaaseen ympäristöön. VE Purjeilla saa inspiraationsa merellisistä maisemista ja purjeiden muodoista. Rakennuksen taittavat ja liehuvat katot antavat sille persoonallisen muodon. Purjeilla on aiempien vaihtoehtojen välimuoto, jonka on pohjapinta-alaltaan hillitty, mutta sen yksikerroksisen massan kattomuoto kurkottaa korkeammalle luoden elävän ja vaikuttavan ulkomuodon sekä sisätilan. Rakennuksen värimaailma ja pääosin paviljonkimainen läpinäkyvä kahvilasali maastouttaa rakennuksen osaksi puistomaisemaa.

Kaupunginmuseon kanta

Suunnittelualue sijoittuu keskeiselle paikalle Svante Olssonin vuonna 1912 suunnitteleman Ensipuistikon sekä 1996 valmistuneen Café Carusellin väliin. Ensipuistikon ja suunnittelualueen välistä kulkee Merikatu. Suunnittelualueen läheisyyteen sijoittuu lisäksi useita suojeltuja rakennuksia, kuten arkkitehti Selim A. Lindqvistin suunnittelema Villa Ensi vuodelta 1911. Ensipuistikko on määritelty kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi aikakaudelleen tyypilliseksi puistoksi. Kohteen kuvauksessa todetaan Ensipuistikon oleva vehreän ja pienipiirteisen kaupunginosan kaupunkikuvallisesti tärkeä reunapuisto, joka on tärkeä osa mereltä ja merisatamanrannasta avautuvaa kaupunkijulkisivua. Kaupunginmuseo edellyttää, että Meripuiston suunnittelussa ja paviljonkirakennuksen sijoittelussa huomioidaan Ensipuistikon merkittävyys eikä näkymät puistosta merelle heikenny.

Meripuisto ja Fredrik Stjernvallin puisto muodostavat laajan yhtenäisen viheralueen, joka on osa merenrannan Kaivopuistoon asti jatkuvaa puistoketjua. Suunnittelualue sijoittuisi osaksi tätä rannan puistoketjua, jolloin uuden puistoalueen sekä paviljonkirakennuksen tulee olla kokonaisuuteen harkitusti sovitettuja. Suunnittelualueen edustalle sijoittuva Helsingin merimaisema on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi. Suunnittelussa tulee huomioida sekä merelle että

12.9.2024

Museonjohtaja

mereltä Eiraan avautuvat näkymät. Erityisesti Laivurinkadun suoraa näköyhteyttä merelle tulee vaalia.

Kaupunginmuseo katsoo, että puistoon on mahdollista toteuttaa ympäristön arvokkaat ominaispiirteet huomioiva paviljonkirakennus. Museon näkökulmasta puistoon sijoittuvan rakennuksen tulee kuitenkin olla ensisijaisesti paviljonkimainen eikä huvilamainen. Viitesuunnitelmassa esitetty VE Villa Toisio ei siten museon näkökulmasta sovellu Meripuiston arvokkaaseen kulttuuriympäristöön. Museo haluaa myös korostaa, että paviljongin tulee sijoittelunsa ja arkkitehtuurinsa puolesta olla tarkasti harkittu. Myös sijainti Suomenlinnan maailmanperintökohteen suoja-alueella tulee ottaa huomioon. Paviljonki ei saa heikentää ympäristön rakennustaiteellisia tai maisemallisia arvoja ja tarkemmassa suunnittelussa on oleellista kiinnittää huomiota paikan ominaispiirteisiin sekä selvityksissä esiintuotuihin tärkeisiin näkymiin. Suunnittelualueen kulttuuri- ja rakennushistoriallisen merkittävyyden takia museo esittää, että puisto ja paviljonkirakennus suunnitellaan kokonaisuutena, jolloin paviljonki voidaan parhaiten sovittaa arvokkaaseen ympäristöön. Museo pitää hyvänä lähtökohtana kahvilarakennuksen sijoittamista niin, että se jää mereltä katsoen Café Carusellin taakse.

Asemakaavan suunnittelualueella ei sijaitse tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia kulttuuriperintökohteita.

Kaupunginmuseolla ei ole muuta huomautettavaa asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Lisätiedot

Katariina Ruuska-Jauhijärvi, tutkija, puhelin: 09 310 36473
katariina.ruuska-jauhijarvi(a)hel.fi

Reetta Heiskanen
museonjohtaja